

УДК 330.3

DOI: 10.18524/2413-9998.2022.3(52).275812

М. В. Шашина,

доктор економічних наук, доцент, професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Берестейський проспект, 37, м. Київ, 03056, Україна
e-mail: shashyna.marina@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6676-3316>

А. О. Недзельський,

студент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Берестейський проспект, 37, м. Київ, 03056, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0083-0763>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена дослідженню взаємозв'язку організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості зі сталим розвитком. Систематизовано визначення сутності поняття прибутковості та наведено авторський погляд на поняття прибутковості. Визначено поняття сталого розвитку у якості концепції управління підприємством. Наведено визначення поняття механізму забезпечення прибутковості та організаційно-економічному механізму. Виокремлено комплекс наукових підходів щодо побудови ефективного організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості. Представлено схему організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства представленою економічними важелями та організаційними важелями. Аргументовано завдання організаційно-економічного механізму щодо сприяння збільшення прибутку підприємства.

Ключові слова: прибутковість, сталий розвиток, забезпечення прибутковості, економічні важелі, організаційні важелі, організаційно-економічний механізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кожне комерційне підприємство ставить перед собою основну мету свого функціонування – забезпечити необхідний рівень прибутковості. Зміст прибутковості полягає в характеристиці економічного стану підприємства, а також в тому, як підприємство себе позиціонує на ринку. Традиційно мета забезпечення необхідного рівня прибутковості полягала в максимізації прибутку, при цьому, як правило, короткострокова перспектива визначалася більш пріоритетною порівняно з довгостроковою, що ускладнює стабільний розвиток підприємства. Сталий розвиток передбачає якісні зміни, які допомагають збалансувати інтереси підприємства як в короткостроковому та і в довгостроковому періодах і сприяє зростанню не лише економічного розвитку, але й екологічності та соціальної відповідальності підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів організаційних та економічних механізмів займалися А. М. Кульман, І. А. Бланк, Л. О. Першко, Є. Ю. Ткаченко, В. В. Гудак, В. М. Баранцева, А. А. Малицький, Р. В. Скалюк та інші. Однак увага науковців була зосереджена, в першу чергу, на дослідженнях проблем механізмів управління та функціонування підприємств, тоді як механізм забезпечення прибутковості досліджений недостатньо.

Проблеми сталого розвитку досліджувалися у працях як вітчизняних та і зарубіжних вчених: О. І. Амоша, В. П. Антонюк, В. М. Боголюбов, А. Вебер, Г. Е. Дейлі, Л. Г. Мельник, І. О. Тарасенко, Н. В. Пашкова, Е. Г. Петров та інші. Проте, у сучасній економічній літературі організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості у контексті взаємозв'язку зі сталим розвитком підприємства досліджений недостатньо.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні поняття прибутковості та сталого розвитку, визначенні сутності,

складових, завдань організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства та його взаємозв'язку зі сталим розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення задовільного рівня ефективності підприємство повинно забезпечувати перевищування кінцевих результатів над витратами на їх досягнення. Також слід визначити співвідношення отриманих результатів з іншими показниками. Таким чином показник прибутку, який отримало підприємство виступає як один з ключових показників діяльності підприємства, проте не здатний у повній мірі описати рівень ефективності господарювання. Такий стан справ пояснюється тим, що прибуток демонструє одноразовий економічний ефект, тоді як міру цієї ефективності демонструє показник прибутковості [3, с. 190].

Визначення прибутковості ототожнюється з ефективністю діяльності підприємства, перевищенням кінцевих доходів над кінцевими витратами, тобто сумою прибутку, який отримує підприємство від своєї діяльності, а також здатністю підприємства до ефективного відтворення використаних ресурсів [1; 4-7]. На авторський погляд, прибутковість підприємства – це найголовніший показник, який характеризує положення фінансового стану підприємства, здатність до отримання позитивного фінансового результату від здійснення виробничої та комерційної діяльності, основним завданням якої є отримання доходу, який переважає над отриманими витратами. Такий дохід має бути достатнім для забезпечення ефективного розвитку та функціонування підприємства.

В контексті визначення взаємодії сталого розвитку та організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості, автор визначає сталий розвиток як концепцію управління підприємством в складних і багатофакторних умовах, які викликані зовнішнім середовищем, обмеженістю наявних

ресурсів, особливо природних, та зростанням ваги людського потенціалу.

Окреслимо, що економічний компонент сталого розвитку підприємства проявляється в: зростанні економічних показників; раціональної організації економічних процесів завдяки оптимізації використання природних ресурсів; збалансованості якісних та кількісних показників (зростання кількості зі збереженням відповідного рівня якості); довгостроковому підтриманні відповідного рівня розвитку. Соціальний компонент проявляється в: формуванні ефективної системи управління персоналом та запобіганню виникнення проблем в системі управління; культурній та соціальній стабільності в середині підприємства. Екологічний компонент полягає в: організації екологічності виробничих процесів мінімізації шкоди для навколишнього середовища; соціальній та корпоративній відповідальності на підприємстві; дотриманні норм безпеки та екологічних вимог до технологій виробництва [8].

Що стосується самого механізму забезпечення прибутковості, як категорії, то визначимо його як засіб забезпечення поступового розвитку об'єкта, на який сконцентровано вплив факторів зовнішнього середовища. В результаті змін, які відбуваються в суспільному виробництві, відбуваються також зміни в структурі та змісту механізму, тому кожна суспільно-економічна система має свій підходящий механізм. Економічна література виділяє таке поняття як “організаційно-економічний механізм”, завдяки цьому поняттю зазвичай окреслюють організаційні елементи економічного механізму [2, с. 74].

Схематичне представлення основних елементів організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості зображено на рис. 1. На формування наведеного механізму впливає перелік факторів. Насамперед, мається на увазі, організаційно-економічні елементи до яких відносяться ринкові, а також адміністративні інструменти.

Економічні важелі механізму забезпечення прибутковості характеризуються: інноваційно-інвестиційними заходами, фінансово-кредитними механізмами регулювання, страхуванням та оподаткуванням, ціноутворенням, мотиваційними механізмами, а також засобами стимулювання на шляху збільшення конкурентоспроможності підприємства [7 с. 51].

Інноваційно-інвестиційні заходи механізму забезпечення прибутковості характеризуються сприянням методам інноваційного ведення господарської діяльності, впровадженням високотехнологічного обладнання, яке б забезпечувало не тільки високий рівень виробництва, але і сприяло забезпеченню виробництва з дотриманням екологічних норм та вимог, зменшення відходів та функціонування на принципах екологічності. Відсоток введення інновацій та забезпечення безвідходного виробництва є лише одними з показників сталого розвитку підприємства, які реалізуються завдяки інноваційним та інвестиційним заходам механізму забезпечення прибутковості.

Фінансово-кредитні інструменти складаються з розгалуженої системи фінансових установ та відпрацьованого механізму кредитування, який забезпечуватиме необхідний рівень фінансове забезпечення для організації ефективного виробничого та управлінського процесів на підприємстві.

Що стосується організаційних важелів, то вони складаються з: організації управлінської діяльності, системи планування, маркетингової діяльності та зовнішньоекономічних зв'язків. Організаційні важелі безпосередньо пов'язані зі структурою управління, головне завдання якого забезпечувати оптимальне поєднання соціально-економічного розвитку на підприємстві. Як бачимо, наведені складові організаційно-економічного механізму тісно пов'язані з інструментами стимулювання та завданнями сталого розвитку. Виходячи з вище зазначених складових організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості та сталого розвитку можна

Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості – це система взаємопов'язаних елементів, які спрямовані на досягнення високого рівня прибутку, забезпечення рентабельної та стабільної діяльності підприємства.

Мета

Визначити ефективні економічні та організаційні інструменти пошуків яких сприяє стабільному розвитку підприємства, його виробничого потенціалу та ринкової вартості.

Об'єкт

Сукупність організаційних та економічних елементів пошуку та мобілізації доходу, які використовуються для забезпечення виробництва на підприємстві.

Суб'єкт

Відповідні група керівного персоналу, яка забезпечує ефективну цілеспрямовану діяльність підприємства шляхів використання різноманітних форм та методів управління.

Завдання

- ефективне управління підприємством відповідно до його виробничого потенціалу;
- забезпечення високого рівня рентабельності та прибутку, завдяки випуску та реалізації конкурентоспроможної продукції;
- забезпечення стабільного зростання ринкової вартості підприємства;
- забезпечення перманентної інноваційної діяльності;
- забезпечення фінансової стабільності та стійкого розвитку підприємства;
- забезпечення організації управлінської діяльності на засадах сталого розвитку.

Принципи

- децентралізація
- компактність
- скорочення проміжних ланок
- адекватність соціально-економічній ситуації
- інтенсивність
- гнучкість
- відкритість

Підходи до формування

системний	функціональний
комплексний	процесний
інтеграційний	адміністративний
маркетинговий	ситуаційний
динамічний	

Рис. 1. Основні складові елементи організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості

Джерело: складено авторами на основі [1; 2].

зобразити їх взаємодію через виконання спільних цілей та завдань забезпечення ефективної діяльності підприємства (рис. 2).

Взаємодія організаційно-економічного механізму зі сталим розвиток, насамперед, реалізується шляхом досягнення спільних цілей для ефективного функціонування та розвитку підприємства.

В свою чергу, процес досягнення сталого розвитку характеризується динамічними процесами в середині підприємства, що створює необхідність у використанні відповідного механізму за допомогою якого досягається рівноваги.

Наведений механізм забезпечення прибутковості сприяє сталості та безперервності соціально-економічних процесів удосконалення ефективності функціонування підприємства, цим самим забезпечуючи динамічну рівновагу для стійкого розвитку.

Висновки і пропозиції. Завдання, які виникають під час створення організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства, серед яких сприяння фінансовій стійкості підприємства, раціональне використання ресурсів, досягнення зростання економічних показників, забезпечення стабільного розвитку підприємства, створення ефективної організації економічних процесів в середині підприємства, забезпечення культурної та соціальної стабільності та дотримання норм безпеки та екологічності технологій виробництва сприяють сталому розвитку підприємства. Вирішення цих завдань дозволяє вибудувати організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості на засадах сталого розвитку.

Подальші дослідження вимагають обґрунтування інструментарію та більш детального опису теоретичних та практичних аспектів формування організаційно-економічного механізму на засадах сталого розвитку.

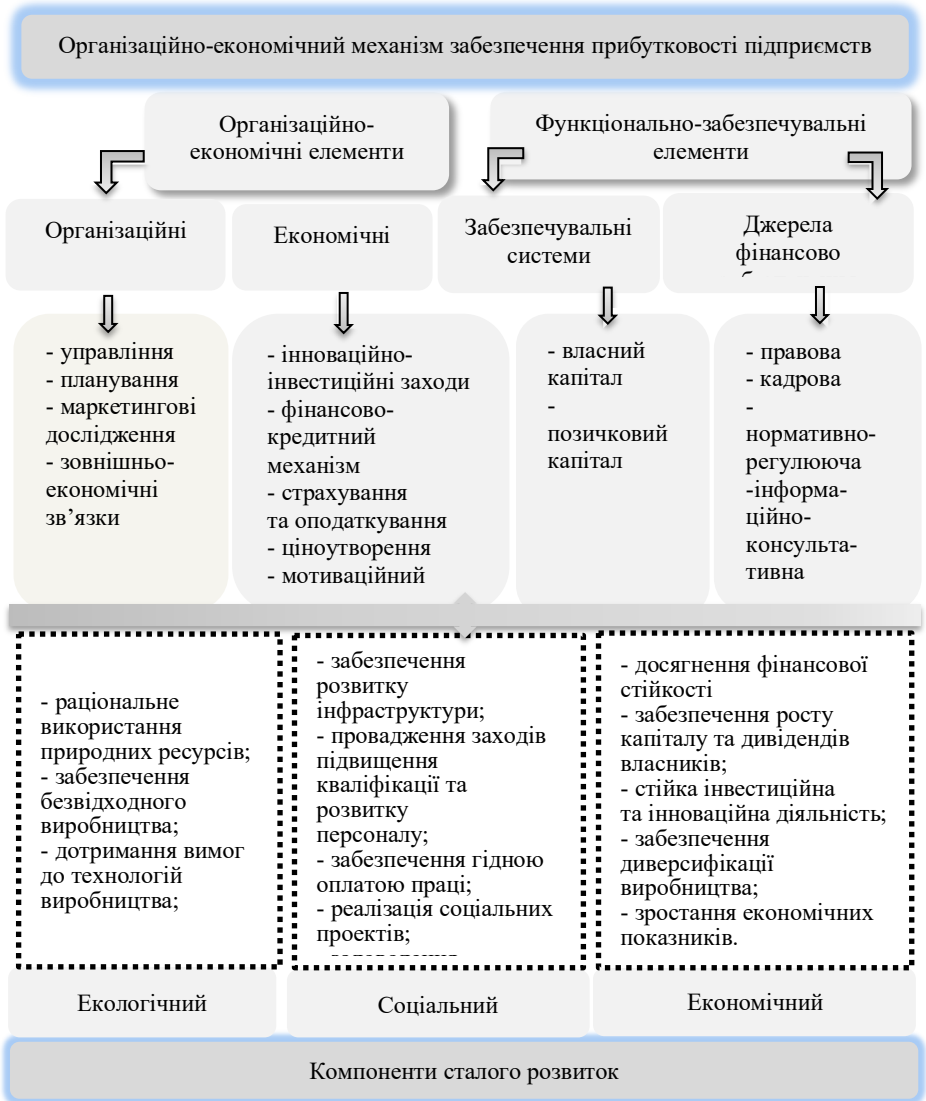

Рис. 2. Взаємозв'язок організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості та сталого розвитку

Джерело: складено авторами на основі [1; 7; 8].

Список використаної літератури

1. Бачевський Б. Є., Заблодська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2009. 400 с.
2. Гудак В. В., Пархомець М. К. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарського виробництва: суть та особливості. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 2. С. 73–77. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/471/1.pdf>.
3. Єпіфанова І. Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 3. С. 189–192. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/33.pdf.
4. Осипова Т. В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання. *Управління розвитком*. 2012. № 1. С. 82–84. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/123456789/448>.
5. Пашенко В. О., Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 24. С. 31–33. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/23.pdf>.
6. Пелешок С. В., Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 17. С. 27–28. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/17_1_2018ua/24.pdf.
7. Хмельський О. В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування. *Економіст*. 2008. № 3. С. 50–53. URL: <http://library.ztu.edu.ua/doccard.php/55674>.
8. Шашина М. В., Мосійчук Д. О. Параметричні характеристики сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10049>.

Стаття надійшла 06.11.2022 р.

Maryna Shashyna,

Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor, Professor,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
37, Beresteyskyi Prospect, Kyiv, 03056, Ukraine
e-mail: shashyna.marina@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6676-3316>

Artem Nedzelskiy,
Student,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
37, Beresteyskiy Prospect, Kyiv, 03056, Ukraine

INTERCONNECTION OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF ENSURING PROFITABILITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article is devoted to examining of the relationship between the organizational and economic mechanism of ensuring profitability and sustainable development. The organizational and economic mechanism for ensuring profitability is critically important for the implementation of the company's tactical and strategic goals. The modern economic system is characterized by the variability and dynamism of processes, which requires business entities to permanently search for reserves to improve their economic activities. In such conditions, it is extremely important for enterprises to organize the process of ensuring the profitability of activities with a view to sustainable development, which, in addition to benefits directly for enterprises, also brings benefits for society. The definition of the essence of the concept of profitability is systematized and the author's view on the concept of profitability is given. The concept of sustainable development is defined as a concept of enterprise management, which consists of three important components, namely: ecological, social and economic development. Definitions of the profitability mechanism and the organizational and economic mechanism are given. The relationship between the group of specific tasks of the mechanism for ensuring profitability and the main components of sustainable development is substantiated. A complex of scientific approaches to building an effective organizational and economic mechanism for ensuring profitability is singled out. The diagram of the organizational and economic mechanism for ensuring the profitability of the enterprise is presented, represented by economic levers, which consist of: innovative and investment measures, financial and credit mechanism of regulation, insurance and taxation, pricing and motivational mechanism; organizational levers, which consist of: the organization of management activities, the planning system, marketing activities, foreign economic relations, leasing and rental mechanisms. The profit management process is singled out as one of the important factors contributing to sustainable development of the enterprise. The application of an organizational and economic mechanism based on the principles of sustainable development contributes to balanced and harmonious development and improves the competitiveness of the enterprise in the long term.

Key words: profitability, sustainable development, ensuring profitability, economic levers, organizational levers, organizational and economic mechanism.

References

1. Bachevskiy, B. E., Zablodska, I. V. & Reshetniak, O. O. (2009). Potentsial i rozvytok pidpriemstva: navch. posibnyk [The potential and development of the enterprise]. Kyiv: TsUL. [in Ukrainian].
2. Hudak, V. V. & Parkhomets, M. K. (2011). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm zabezpechennia dokhidnosti silskohospodarskoho vyrobnytstva: sut ta osoblyvosti [Organizational and economic mechanism of ensuring profitability of agricultural production: essence and features]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, vol. 2, pp. 73–76. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/471/1.pdf> [in Ukrainian].
3. Yepifanova, I. Iu. & Humeniuk, V. S. (2016). Prybutkovist pidpriemstva: suchasni pidkhody do vyznachennia sutnosti [Enterprise profitability: modern approaches to determining the essence]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 3, pp. 189–192. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/33.pdf [in Ukrainian].
4. Osypova, T. V. (2012). Teoretychni aspekty traktuvannia prybutkovosti v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Theoretical aspects of the interpretation of profitability in modern economic conditions]. *Upravlinnia rozvytkom – Development management*, vol. 1, pp. 82–84. Available at: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/123456789/448> [in Ukrainian].
5. Pashenko, V. O., Haibura, Yu. A. & Zahnitko, L. A. (2015). Prybutkovist pidpriemstva: poniattia, faktory, rezervy [Enterprise profitability: concepts, factors, reserves]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, vol. 24, pp. 31–33. Available at: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/23.pdf> [in Ukrainian].
6. Peleshok, S. V. Dukhnovska, L. M. & Pavlov, V. S. (2017). Prybutkovist pidpriemstva: sutnist ta efektyvnist upravlinnia [Profitability of the enterprise: the essence and efficiency of management]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, vol. 17, pp. 27–28. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/17_1_2018ua/24.pdf [in Ukrainian].
7. Khmelevskiy, O. V. (2008). Otsinka yakosti prybutkovosti v innovatsiino-investytsiynomu rozvytku pidpriemstv mashynobuduvannia [Assessment of the quality of profitability in the innovative and investment development of machine-

- building enterprises]. *Ekonomist – Economist*, vol. 3, pp. 50–53. Available at: <http://library.ztu.edu.ua/doccard.php/55674> [in Ukrainian].
8. Shashyna, M. & Mosiychuk, D. (2022). Parametric characteristics of sustainable development of the enterprise. *Efektivna ekonomika*, vol. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10049>.